

Obligația de garanție a vânzătorului pentru viciile ascunse ale lucrului vândut
L'obligation du vendeur de garantir contre les vices cachés de la chose vendue
The seller's obligation to guarantee the sold good against hidden vices

Universitatea din București/Université de Bucarest/University of Bucharest

Îndrumător/Coordonator/Coordinator:

Lector univ. dr./Conférencier/Lecturer **Răzvan Dincă**, PhD

Autor/Auteur/Author:

Evelyn Klöss

Studentă în anul III, grupa 317/Étudiante en troisième année, dans le groupe 317/ 3rd year Student, in group 317

Prezenta lucrare tratează modificările aduse prin intrarea în vigoare a Noului Cod Civil în materia obligației vânzătorului de garanție pentru viciile ascunse ale lucrului vândut, precum și aspecte de drept comparat din sistemul german. Relevante sunt în special momentul preluării bunului și obligația cumpărătorului de a verifica starea acestuia, precum și consecințele nedenunțării viciilor într-un timp rezonabil. Codul civil german prevede de asemenea un sistem coerent în această materie, plecând de la o definiție ceva mai largă a noțiunii de viciu, asimilându-i până și garanția pentru evicțiune și stabilind în detaliu natura și întinderea răspunderii vânzătorului.

Cuvinte cheie: contract de vânzare-cumpărare, vicii ascunse, drept german, executare necorespunzătoare, obligația de garanție pentru viciile ascunse, convenție de modificare a întinderii răspunderii, rezoluțiune, acțiunea redhibitorie, acțiunea estimativă.

Le présent étude traite les modifications apportées par l'entrée en vigueur du Nouveau Code Civil dans la matière des obligations du vendeur de garantir contre les vices cachés de la chose vendue, ainsi que des aspects de droit comparé du système allemand. Sont pertinentes en particulier le moment de la prise en charge du bien et l'obligation de l'acheteur de vérifier l'état de ce bien, ainsi que les conséquences de la non-dénonciation des vices dans un délai raisonnable. Le Code Civil allemand prévoit de surcroît un système cohérent dans cette matière, en partant d'une définition en quelque sort plus large de la notion de vice, en lui assimilant même la garantie contre l'éviction et en établissant en détail la nature et l'étendue de la responsabilité du vendeur.

Mots-clefs: contrat de vente, vices cachés, droit allemand, exécution non-conforme, obligation de garantie contre les vices cachés, convention de modification de l'étendue de la responsabilité, résolution, action rédhibitoire, action estimative.

The paper deals with the changes brought about by the appearance of the New Civil Code with respect to the seller's obligation to guarantee against the hidden vices of the good being sold as well as certain aspects pertaining to comparative law between the Romanian and German systems. Highly relevant in this context are both the time when the good is being taken into possession by the buyer as well as the former's obligation to check the state of the good being bought, with connections to the consequences of failure to denounce any vices within a reasonable timeframe. The German civil code establishes a coherent system on this matter, stemming from a broader notion of vice, therein being included notions such as guarantee against eviction, moreover laying clear ground with regard to the nature and the reach of the seller's responsibility.

Keywords : sales contract, hidden vices, german law, faulty execution, obligation to guarantee against hidden vices, convention to modify the breadth of responsibility, resolution, redhibitory action, estimative action.

1. Introducere

Din sistemul de drept romano-germanic fac parte sistemele naționale de drept francez și german, ambele având rădăcini comune în dreptul roman și același izvor de drept principal: legea scrisă și codificată. În ciuda dezvoltării divergente, asemănările există la nivel terminologic și la nivel de instituții fundamentale, inclusiv în materia conținutului contractului de vânzare-cumpărare.

Obligația de garanție a vânzătorului este reglementată în ideea de a asigura cumpărătorului, pe de o parte, liniștita posesie a bunului, iar pe de altă parte, o folosință utilă a acestuia. Primul deziderat este asigurat prin garanția contra evicțiunii, al doilea prin garanția pentru viciile ascunse. Obligația de garanție nu este considerată o formă de răspundere civilă bazată pe culpă, deoarece ea există, în principiu, indiferent de vreo conduită culpabilă a vânzătorului.

Sediul materiei garanției pentru viciile bunului vândut se găsește în Titlul IX la art. 1707-1715 NCCiv., acestea fiind completate cu normele privitoare la răspunderea contractuală (art. 1350 NCCiv.), rezoluțiunea contractului (art. 1549-1551 NCCiv.) sau prescripția extinctivă (art. 2530-2531 NCCiv.). Pe lângă toate aceste dispoziții mai sunt incidente prevederile generale referitoare la condițiile încheierii și valabilității contractului de vânzare-cumpărare.

2. Definiția și delimitarea noțiunii de viciu

Noțiunea de „viciu” desemnează defectele sau deficiențe calitative ale unui bun vândut sau a unei lucrări executate care îi afectează utilitatea în mod negativ. Aici se impune distincția între obligația de garanție pentru vicii și cea pentru conformitatea bunului. Consumatorul poate și trebuie să aleagă fie a invoca viciile ascunse ale produsului, fie carența de conformitate calitativă a produsului. În cazul viciilor ascunse este vorba despre defecțiuni, anomalii care își au sursa în chiar bunul vândut (deficiențe de concepție, de fabricație, în elementele sale intrinseci) și care îl fac impropriu (în tot sau în parte) utilizării potrivit destinației sale, oricine ar fi cumpărătorul, pe când în cazul predării neconforme ceea ce este reproșabil juridic nu este faptul că lucrul prezintă defecțiuni, ci că, fără a fi defect, este impropriu de a fi folosit de un anumit cumpărător pentru destinația avută în vedere de părți (explicit sau implicit) la data încheierii contractului.

Așadar, obligația de predare conformă și răspunderea pentru neîndeplinirea ei au fost concepute ca o instituție distinctă de cea a garanției pentru viciile ascunse ale lucrului vândut, având regimuri juridice diferite. Pe de altă parte, între cele două instituții există întrepătrunderi care fac dificilă diferențierea lor și chiar greu de justificat logic diferența de regim juridic dintre ele, cu atât mai mult, cu cât art. 1714 NCC. se referă expres la lipsa acelor calități determinante pentru părți, în considerarea cărora a fost încheiat contractul.

Clasificarea viciilor are o importanță deosebită în materia răspunderii vânzătorului pentru stabilirea întinderii prestației echivalente la care înstrăinătorul este obligat în cazul în care nu execută corespunzător obligațiile izvorâte din contractul încheiat. În dreptul român, pornind de la criteriul posibilității descoperirii viciilor de către cumpărător la momentul încheierii actului juridic, se disting viciile *aparente* și cele *ascunse*. O altă clasificare se realizează în funcție de măsura în care viciile afectează valoarea de întrebuințare a lucrului, astfel putând distinge între vicii *grave* și *ușoare*. Definiția legală a viciilor grave se găsește la art. 1707 alin.1 NCCiv., iar cea a viciilor ușoare poate fi dedusă pornind de la același text pe calea unei interpretări *per a contrario*.

2.1 Viciile aparente

Atunci când cauza pentru care lucrul vândut nu corespunde cerințelor exprimate cu ocazia încheierii contractului este sau trebuia să fie cunoscută de către dobânditor, viciile sunt aparente.

Este vorba de acele elemente ce nu puteau fi descoperite la o verificare normală, dar atentă, a bunului de către un cumpărător prudent și diligent. De regulă, acestea nu sunt cuprinse în sfera obligației de garanție, însă este permisă derogarea în sensul includerii lor printr-o clauză de agravare a răspunderii.

Conform unei opinii¹, orice viciu ascuns devine aparent dacă este cunoscut de cumpărător, instituindu-se astfel și o prezumție de acceptare a acestuia dacă părțile ajung în ciuda situației la un acord de voință. Totuși, dacă vânzătorul este de rea-credință, sancțiunea considerată potrivită de către legiuitor este asimilarea efectelor viciilor ascunse celor aparente, astfel încât ele vor declanșa răspunderea înstrăinătorului dacă sunt îndeplinite toate condițiile în mod cumulativ.

2.2 Viciile ascunse

Înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod, instanțele au hotărât ca, în materia vânzării de autoturisme, să excludă răspunderea pentru vicii când este vorba de un lucru pentru a cărui cunoaștere calitativă este necesară o anumită pregătire. Explicația a fost aceea că dobânditorul, putând să apeleze la o persoană calificată, a refuzat acest lucru, asumându-și riscul respectiv și aflându-se astfel în culpă.² În prezent, vânzătorul are la dispoziția sa o acțiune în regres împotriva entității care nu își respectă obligația legală de verificare și sesizare a viciilor autoturismelor, în cazul în care era posibil, înainte de înstrăinare.³ În rest, datorită art. 1707 alin. 2, devine ascuns viciul care nu putea fi descoperit la data predării decât cu asistență specializată, ceea ce extinde domeniul răspunderii pentru vânzătorul de bună-credință.

În plus, sunt considerate vicii ascunse acelea ce nu puteau fi constatate decât cu prilejul operațiilor de asamblare și montare, prin expertiză tehnică sau printr-o analiză de laborator⁴. În cazul vânzării de ocazie a unui bun folosit, trebuie apreciată uzura firească a unui asemenea bun, ținându-se cont de vechimea și condiția lucrului *in abstracto*, fără a se ajunge la o interpretare extensivă în favoarea cumpărătorului.

2.3 Viciile în dreptul german

Comun celor 3 reglementări este faptul că obligația de garanție pentru vicii a vânzătorului este exclusă atunci când cumpărătorul are cunoștința de motivele care diminuează valoarea bunului ori îl fac inutilizabil conform destinației convenite sau când există o clauză de înlăturare a răspunderii inserată în contract. La fel se întâmplă și dacă dobânditorul se află în culpă (fie ea și *culpa levissima*). Această cauză de excludere a răspunderii nu se aplică însă atunci când înstrăinătorul a fost de rea-credință prin faptul că i-au fost cunoscute viciile la momentul predării bunului sau că el a fost acela care a ocazionat, prin manopere dolosive, ascunderea lor⁵. Așa cum s-a statuat de-a lungul timpului și în jurisprudența națională, nici *lipsa de informare, nici de experiență, iar nici nepriceperea cumpărătorului nu fac ca viciile pe care acesta nu le-a putut constata singur să fie considerate ascunse*.⁶

În dreptul pozitiv german, noțiunea de *viciu* se definește și se delimitează în Codul Civil prin intermediul unei interpretări *per a contrario*. Astfel, un lucru care prezintă calitățile convenite de către părțile contractante la momentul încheierii contractului este lipsit de vicii, fiind deci în deplin acord cu voința lor. Totodată, se face distincția între viciile *materiale*, care afectează substanța fizică a lucrului și cele *juridice*, care diminuează valoarea bunului prin faptul că un terț deține un drept real sau personal asupra lui, drept ce nu se stinge prin simplul transfer de proprietate asupra

¹ V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție...*, în RRD Nr. 9-12/1989, p.8

² T.S., s. civ., dec. nr. 679 din 12 apr. 1986 în RRD nr. 1/1987, p.62-63; T.S. s. civ., dec. nr. 1859 din 8 sept. 1988 în RRD nr. 6/1989 p.66:

³ D. Chirică, *Garanția pentru viciile ascunse ale lucrului vândut*, în Revista Română de Drept privat nr. 5/2007

⁴ Fr. Deak, *Drept civil. Contractele speciale*, București 1978, p. 87

⁵ § 442 I BGB, CCiv. de la 1864 art. 1353, NCCiv art. 1707 II

⁶ T.S., s. civ., dec. nr. 679 din 12 apr. 1986 în RRD Nr. 1/1987, p.62-63:

cumpărătorului. Obligația vânzătorului pentru viciile juridice în dreptul german este echivalentă obligației pentru evicțiune, reglementată în NCC. la art.1695.

În ipoteza în care părțile nu au convenit în mod expres toate calitățile determinante ale obiectului sau modul în care acesta urmează a fi întrebuințat, legea prevede că nu există vicii materiale dacă bunul este potrivit pentru folosința obișnuită⁷. În afară de aceste situații, legea germană mai asimilează viciilor lucrului vândut și cazurile în care bunul nu corespunde caracteristicilor pe care cumpărătorul le poate aștepta în urma publicității făcute de către producător sau vânzător, precum și acele cazuri în care vânzătorul nu a pus la dispoziție instrucțiuni de asamblare clare și precise pentru bunul achiziționat, ceea ce duce la crearea unui prejudiciu cumpărătorului⁸, indiferent dacă montajul s-a realizat de către cumpărător sau de către un angajat al vânzătorului.

O diferență majoră față de reglementarea acestui domeniu în NCCiv. o reprezintă prevederea și clarificarea unor situații cu caracter abstract care au avut o frecvență crescută în practică, reglementări ce reprezintă o consecință firească a peste 100 de ani de jurisprudență și doctrină fundamentate pe actualul Cod Civil german. Așa s-a ajuns la asimilarea unei livrări *aliud* - a unui alt bun decât obiectul contractului, dar cu intenția vânzătorului de a-și executa obligația asumată - sau a unei livrări într-o cantitate mai mică a bunului unor vicii materiale. Astfel se oferă o alternativă simplificată cumpărătorului prin care ar putea obține satisfacerea restului obligației neexecutate încă, fără a apela la corespondentul art. 1490 NCCiv., aceea de a refuza o plată parțială și a solicita o nouă executare integrală.

Noțiunea de viciu al lucrului vândut este utilizat în dreptul german într-o formă extensivă, fiind apreciat inițial în funcție de criterii subiective, acela al voinței exprimate a părților contractante urmat de interpretarea subiectivă a contractului din care ar putea rezulta calitățile hotărâtoare pentru care s-a încheiat contractul (asemeni dreptului românesc), trecându-se apoi, dacă acest lucru se impune, la criteriul obiectiv: întrebuințarea obișnuită a bunului cumpărat⁹.

3. Condițiile existenței obligației de garanție pentru viciile ascunse

Antrenarea răspunderii vânzătorului presupune întotdeauna un fapt ilicit care să genereze în mod culpabil un prejudiciu patrimonial. Faptul ilicit se traduce în acest caz în predarea unui bun, chiar și cu bună-credință, care prezintă defecte. Pentru a putea fi în prezența unei executări necorespunzătoare, obiectul contractului trebuie să prezinte un viciu *ascuns* și *grav*, inerent bunului, care să fi existat la *momentul vânzării*, chiar și numai în germene, și care *să nu fi fost cunoscut* de cumpărător. Deși aceste caracteristici nu au fost expres prevăzute nici în prezent în legislația civilă, în doctrină s-au format o serie de opinii cu privire la definirea și delimitarea acestor elemente, aplicabile vechiului cod civil¹⁰, care probabil ca își vor găsi aplicarea și în actuala reglementare. Se apreciază că gravitatea viciului nu trebuie să privească în mod obligatoriu substanța bunului¹¹, așa cum s-a reținut uneori.¹² Viciile sunt defecte fie ale structurii lucrului, fie ale unui element component al acestuia, însă nu îi este afectată identitatea substanțială¹³.

În privința vinovăției, aceasta prezintă o importanță majoră pentru stabilirea întinderii răspunderii. Cert este că obligația de a repara prejudiciul prin echivalent nu poate fi exclusă nici atunci când se pune problema chiar și a celei mai ușoare forme a culpei. În art. 1354 CCiv., actual art. 1707 alin. 1, este instituită în acest scop o prezumție ce transformă buna-credință a vânzătorului, prin faptul că viciile nu îi sunt cunoscute nici lui, în culpă: răspunderea pentru defecte nu poate fi înlăturată, chiar dacă vânzătorul a fost de bună-credință, ceea ce înseamnă că necunoașterea nu echivalează lipsei totale a vinovăției, ci doar că acestui comportament îi sunt asimilate aceleași

⁷ § 434 I BGB

⁸ IKEA-Klausel; F. Hoffman, *BGB BT I, Vertragliche Schuldverhältnisse*,

⁹ H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag, p 114

¹⁰ Fr. Deak, *Drept civil. Contractele speciale*, București 1978, p. 92

¹¹ Fr. Deak, *Drept civil. Contractele speciale*, București 1978

¹² T.S. s. civ., dec. nr. 541/1973 în CD 1973 și nr. 885/1984 în CD 1984

¹³ V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție...*, în RRD Nr. 9-12/1989, p.7

efecte ca și în situația în care vânzătorul s-a aflat în culpă¹⁴. Dacă înainte de 1 octombrie 2011 această prezumție avea un caracter absolut datorită art. 1082 Cciv., care prevedea „cauza străină” ca înlăturând răspunderea vânzătorului, Noul Cod a schimbat parțial reglementarea cu privire la forța majoră și cazul fortuit: părțile pot alege să înlătore prin convenție aceste cauze exoneratoare conform art. 1351 NCCiv.

Dacă însă obiect al contractului de vânzare-cumpărare nu a fost un bun singular, ci o universalitate de bunuri, iar viciul vizează doar pe unul dintre ele sau mai multe, însă nu totalitatea lor, se pune problema divizibilității bunului. Soluția art. 1711 NCCiv. este aceea a pronunțării unei rezoluțiuni *parțiale*, dacă acest lucru nu este păgubitor pentru cumpărător. Consecința unei asemenea măsuri pentru un bun principal este prevăzută în alin. 2 și constă în pronunțarea rezoluțiunii și cu privire la bunurile accesorii.

Se impune menționarea faptului că și viciile care ar putea fi descoperite de către un cumpărător prudent și diligent – deci cele aparente – vor declanșa aceleași efecte juridice ca și cele ascunse, dacă vânzătorul a fost de rea-credință și le-a ascuns cu viclenie.¹⁵

Condițiile antrenării răspunderii stabilite de către codul civil german se aseamănă într-o oarecare măsură celor din legislația noastră: viciul trebuie să fie ascuns, să fi existat la momentul transmiterii dreptului de proprietate asupra bunului și să nu-i fi fost cunoscut cumpărătorului. Caracterul ascuns se apreciază la momentul încheierii contractului și a predării bunului, dacă viciul nu a fost descoperit printr-o verificare de rutină, dar nu superficială și fără ca dobânditorului să i se poată imputa nici cea mai ușoară culpă în acest sens.

Spre deosebire de legislația noastră, gravitatea viciului este relevantă doar în ipoteza în care dobânditorul dorește să obțină rezoluțiunea contractului sau micșorarea prețului, cu excepția cazului în care viciile au fost ascunse cu viclenie.¹⁶ În mod asemănător NCC., trebuie ca toate cerințele să fie îndeplinite cumulativ și simultan pentru a fi activată răspunderea vânzătorului¹⁷.

4. Efectele garanției vânzătorului pentru viciile bunului vândut

Prin predarea unui bun care prezintă vicii vânzătorul nesocotește una din obligațiile principale prevăzute la art. 1672 NCCiv. Este vorba deci de o executare necorespunzătoare ce dă naștere unui raport specific de răspundere contractuală, reglementat în art. 1350 NCCiv, cu consecința că ea marchează o înlocuire totală sau parțială a creanței inițiale cu o alta, nouă. Asta declanșează o serie de schimbări corespunzătoare în patrimoniul cumpărătorului care să îi permită o reparare integrală a prejudiciului suferit.

Posibilitățile care îi stau la dispoziție sunt enumerate limitativ în art. 1710 alin. 1 și constau în înlăturarea viciilor de către vânzător sau pe cheltuiala acestuia, înlocuirea bunului cu unul de același fel, însă lipsit de vicii, reducerea corespunzătoare a prețului sau rezoluțiunea contractului. Vechiul cod prevedea doar ultimele două modalități prin care se putea repara prejudiciul cauzat, însă doctrina și jurisprudența acceptase încă de la început în anumite cazuri repararea, respectiv înlăturarea viciilor.¹⁸ Principalele acțiuni puse la dispoziția cumpărătorului erau cea *redhibitorie* (termenul provine de la *redhibere* – a lua înapoi, a restitui) și cea *estimativă* (denumită și *actio aestimatoria* sau *quanti minoris*), acțiuni ce nu sunt susceptibile de a fi exercitate concomitent¹⁹. Rezoluțiunea operează conform principiului *restitutio in integrum* și presupune înapoierea prețului de către vânzător, în timp ce cumpărătorul trebuie să restituie bunul marcat de vicii. În schimb, în cazul acțiunii estimatorii sunt necesare expertize tehnice prin care să se stabilească cu exactitate valoarea bunului lipsit de vicii și a celui defect pentru a putea determina diferența de preț corespunzătoare ce urmează a fi înapoiată cumpărătorului. Practic, era vorba de o singură acțiune în

¹⁴ Avem în vedere definiția vinovăției așa cum ea este cunoscută în dreptul penal, divizată în intenție și culpă.

¹⁵ A se vedea practica judiciară în C. Hamangiu, *Codul civil adnotat*, vol. III, București, 1925, p.465, nr.2

¹⁶ H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag, p 112

¹⁷ I.C.C.J., s.com., dec. nr. 2867 din 14 octombrie 2008 în *Contractul de vânzare*, D. Anghel, L. Harabagiu

¹⁸ T.S.,s. civ., dec. nr. 1604/1985 în RRD nr. 7/1985, p. 75

¹⁹ I.E. Caldariu-Lungu, *Drept civil. Contracte*, p.21

răspundere contractuală pentru vicii care făcea obiectul litigiului, rămânând la discreția instanței stabilirea modalității apte să repare în mod just prejudiciul suferit de cumpărător.

În acest moment, executarea necorespunzătoare a obligației vânzătorului de a asigura cumpărătorului pe lângă folosința liniștită și pe cea utilă a lucrului dă naștere la un raport specific de răspundere civilă contractuală. Fiind un contract sinalagmatic prin esența sa, cumpărătorul deține un drept corelativ obligației vânzătorului, care se va transforma într-un drept la despăgubiri pentru a substitui lipsa folosinței utile a bunului. Din această cauză se va stinge dreptul la garanție, parțial sau total – în funcție de întinderea defectului - pentru viciile ascunse ale lucrului vândut, dar locul acestuia va fi luat de obligația de a repara prejudiciul prin echivalent.²⁰ Totuși, acordarea de despăgubiri nu epuizează în totalitate dreptul cumpărătorului de a obține repararea prejudiciului. Avem în vedere situația în care, după ce cumpărătorul a beneficiat de acest drept al său, apare un alt viciu cu privire la același bun care îndeplinește condițiile prevăzute la art. 1707. În acest caz obligația de garanție subzistă, iar vânzătorul va fi obligat la îndreptarea defectului prin echivalent cu privire la acea parte a pagubei care încă nu a fost reparat.

O noutate în această materie o reprezintă art. 1710 alin. 2, care prevede ca regulă posibilitatea dobânditorului de a alege între efectele nerespectării obligației de garanție și, doar în mod excepțional, instanța poate interveni și aplica o altă măsură. Hotărârea instanței va trebui să presupună o cerere formulată de către vânzător și să se fundamenteze pe împrejurările în care a luat naștere contractul de vânzare și pe gravitatea viciilor.

Efectele obligației de garanție a vânzătorului de bună-credință depind totodată de calitatea și de comportamentul cumpărătorului. Astfel, dacă el descoperă viciul bunului cumpărat, însă ezită să îl denunțe în interiorul unui termen „rezonabil”, el va pierde posibilitatea de reparare a prejudiciului suferit prevăzută la art. 1710 alin. 1 lit. d) NCCiv: rezoluțiunea totală sau parțială a contractului. Termenul de decădere reprezintă în ultimă instanță o limitare a răspunderii vânzătorului, în cazul în care părțile nu au convenit altfel. Totuși, dacă dobânditorul, în calitate de profesionist, nu sesizează existența defectelor în termen de două zile, acesta nu mai poate cere apoi în instanță rezoluțiunea contractului. Această soluție se impune datorită pregătirii și deci a avantajului pe care le are cumpărătorul profesionist în comparație cu un altul, necunoscător, astfel încât o întârziere mai mare nu ar fi justificată.

Viciile ascunse pot fi împărțite la rândul lor, în două subcategorii, în funcție de elementul subiectiv al cunoașterii lor de către înstrăinător: viciile *cunoscute* și cele *necunoscute* vânzătorului la momentul transferului proprietății. Dacă efectele obligației de garanție pentru viciile necunoscute se limitează la art. 1710 NCCiv., în ipoteza în care cumpărătorul poate face dovada relei-credințe a vânzătorului, acesta se va face vinovat de dol, așa cum el este prevăzut la art. 1214 alin. 1 NCCiv. Conform art. 1214 alin. 2, partea al cărei consimțământ a fost viciat prin dol poate cere anularea contractului, chiar dacă eroarea în care s-a aflat nu a fost esențială. Cumpărătorul are deci un drept de opțiune, putând alege între acțiunea în răspunderea pentru vicii izvorâtă din executarea necorespunzătoare și ulterioară a contractului și acțiunea în anulare a cărei cauză este dolul, fie el și prin reticență.²¹

În momentul în care se naște dreptul la despăgubiri, obligația de garanție inițială a vânzătorului se stinge din patrimoniul acestuia și este înlocuită cu obligația de reparare a prejudiciului. Obligația de reparare prin echivalent poate fi parțială sau totală, în funcție de felul în care viciul afectează bunul vândut. Dreptul la acțiune al cumpărătorului se naște, în cazul viciilor aparente, de regulă în momentul preluării lucrului, iar în cazul viciilor ascunse acest lucru se întâmplă fie la momentul descoperirii defectelor, fie la împlinirea termenului de garanție, dacă ele au apărut înăuntrul termenului, dar au fost descoperite abia ulterior.

Actuala reglementare din Noul Cod Civil se aseamănă în multe puncte cu cea din dreptul german, în special sub aspectul efectelor obligației de garanție a vânzătorului. Ele se disting în funcție de modalitatea aleasă de către cumpărător – sau impusă de lege, după caz – prin care

²⁰ V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție...*, în RRD Nr. 9-12/1989, p.6-18.

²¹ V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție...*, în RRD Nr. 9-12/1989, p.6-18

înstrăinătorul poate remedia situația defavorizantă a dobânditorului. Asemeni art. 1710 alin. 1 lit. a) NCCiv, cumpărătorul poate obține înlăturarea viciilor de către vânzător sau pe cheltuiala acestuia atunci când ea este posibilă și nu ar ocaziona cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea bunului. Cel mai bun exemplu în această situație îl reprezintă repararea unui defect tehnic al unui aparat electronic. Pe lângă această posibilitate, legislația civilă germană permite de asemenea, în condiții identice, livrarea unui bun de același gen lipsit de vicii.

Problema îndelung dezbătută a imposibilității înlocuirii unui bun deja individualizat și determinat în momentul vânzării s-a rezolvat prin admiterea existenței unei categorii intermediare de bunuri: bunurile substituibile, ajungându-se până la modificarea codului civil în acest sens²². Dacă obiectul vânzării îl constituie de exemplu un laptop nou de marca X, iar ulterior cumpărătorul observă un viciu, acesta poate solicita un înlocuitor de același gen, cu aceleași calități. Astfel s-a încercat eludarea normei privitoare la caracterul determinat (sau determinabil) al obiectului unui contract de vânzare, oferind mai multă libertate părților pentru a ajunge la un compromis. Teoria bunurilor substituibile are însă limitele ei, în sensul ca ea nu se poate aplica întotdeauna lucrurilor nou fabricate și în cazuri foarte rare bunurilor uzate, având deja anumite caracteristici care determină voința cumpărătorului de a contracta și care nu mai pot fi găsite la alt bun de același gen.

„Repararea” viciilor *juridice* din dreptul german este considerată îndeplinită atunci când vânzătorul sau cumpărătorul înlătură orice drept al unui terț care apasă asupra bunului și amenință sau îngreunează exercițiul dreptului de proprietate și a atributelor sale pentru dobânditor. De exemplu, înstrăinătorul lucrului elimină existența dreptului de gaj al unui terț asupra bunului, drept de care cumpărătorul nu avea cunoștință la momentul perfectării vânzării. Soluția aceasta este preferată și de sistemul noului cod pentru garanția vânzătorului pentru evicțiune, art. 1695 și 1704, însă fără a confunda garanția pentru vicii cu cea pentru evicțiune, care au un fundament juridic distinct.

În cazul unei livrări insuficiente, conform codului civil german, repararea prejudiciului cauzat se realizează prin livrarea diferenței rămase până când executarea devine totală și corespunzătoare voinței comune a părților. Repararea viciului nu este însă posibilă pentru livrările *aliud*, astfel încât vânzătorul va fi obligat la predarea bunului ce a făcut obiectul vânzării. Dacă nici acest lucru nu mai este posibil, cumpărătorul poate solicita doar rezoluțiunea contractului, pentru că o reducere de preț nu ar prezenta niciun interes. Menționăm că, deși livrările aliud ar corespunde în dreptul român unei livrări neconforme, ele sunt asimilate unor vicii materiale în dreptul german.²³

O alternativă pusă la dispoziția cumpărătorului este aceea de a cere rezoluțiunea contractului. Pentru aceasta, el trebuie să fi fixat și comunicat în primul rând un termen rezonabil în care vânzătorul ar fi putut să repare ori să înlocuiască bunul cu vicii sau să fi intervenit unul din motivele ce fac termenul necesar²⁴. Mai mult, viciul trebuie să fie grav, afară dacă el a fost ascuns cu viclenie de către vânzător.

Pentru a obține o scădere a prețului este necesară îndeplinirea aceluiași condiții ca și în cazul rezoluțiunii contractului. Formula matematică a reducerii prețului se exprimă astfel: valoarea bunului cu vicii înmulțit cu prețul convenit de părți raportat la valoarea inițială a bunului, înainte ca viciile să fi fost cunoscute cumpărătorului.²⁵ De exemplu, prețul de vânzare este de 100 lei, valoarea bunului lipsit de vicii este 150 lei, iar prețul bunului stabilit în urma descoperirii defectelor este de 100 lei. Astfel, prețul redus va fi egal cu $(100 \cdot 100) / 150 = 66,67$ lei. La momentul restituirii diferenței de preț trebuie să se țină cont de folosința de care cumpărătorul a profitat chiar și atunci când bunul a fost defect.

Un element deosebit în această materie îl reprezintă raportul dintre efectele ce pot fi declanșate ca urmare a executării necorespunzătoare a obligației vânzătorului de predare a unui lucru lipsit de vicii ascunse, diferit de art. 1710 alin. 2 NCCiv. Este vorba de o prioritate acordată unor efecte în exercitarea opțiunilor cumpărătorului: legea îl obligă pe acesta mai întâi să ceară repararea sau

²² §91 BGB

²³ §434 III BGB

²⁴ §§440, 323 II BGB

²⁵ H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag, p 115

înlocuirea bunului cu vicii și, numai în cazul în care aceasta nu este posibil, să treacă la reducerea prețului alternativ cu rezoluțiunea contractului. Această soluție aduce mai multă stabilitate circuitului civil prin aceea că oferă mai întâi vânzătorului șansa la o nouă executare, ajutându-se la nevoie de mijloacele proprii (ar putea repara bunul în propriul atelier sau mai are un bun de același gen în stoc), înainte de a se trece la *restitutio in integrum* ca urmare a rezoluțiunii.

5. Întinderea răspunderii vânzătorului

După ce au fost stabilite efectele unei executări necorespunzătoare din partea vânzătorului, rămâne de identificat întinderea răspunderii, astfel încât să se ajungă la o reparație integrală a prejudiciului suferit de cumpărător. Codul civil român reglementează acest aspect în principal în art. 1712 și prevede în alin. 1 obligația de a plăti, pe lângă executarea unei măsuri de la art. 1710, daune-interese corespunzătoare. În caz contrar, vânzătorul datorează numai prețul plătit și eventualele cheltuieli făcute cu prilejul vânzării. Există posibilitatea pentru părți de a stabili pe cale convențională întinderea exactă a răspunderii în cazul nerespectării obligației de garanție pentru viciile ascunse.

Răspunderea vânzătorului se divide în funcție de raportul juridic existent dintre acesta și persoana al cărei patrimoniu a fost afectat prin predarea unui bun defect. Astfel, dacă între cei doi a existat un contract de vânzare-cumpărare, iar bunul cu vicii l-a prejudiciat pe însuși cumpărător și sunt îndeplinite condițiile cerute de lege, va fi angajată răspunderea contractuală conform art. 1350 alin. 2. Dacă însă același bun ajunge să păgubească un terț față de contractul de vânzare, suntem în prezența răspunderii delictuale. Probleme există atunci când cele două forme ale răspunderii se intersectează: A vinde lui B un sector de conductă de apă fabricată din materiale de calitate inferioară, fiind din această cauză mult mai friabil decât în mod normal, fără ca acest lucru să fie vizibil sau identificabil fără asistență de specialitate. B instalează în mod corespunzător conducta, însă după un scurt timp are loc o fisură ce duce la inundarea propriului apartament, cât și al lui C, producându-i și acestuia o pagubă semnificativă.

Datorită raportului contractual ce îi leagă pe A și B, cel din urmă poate obține repararea prejudiciului efectiv suferit (*damnum emergens*) și, dacă ar fi cazul, beneficiul nerealizat (*lucrum cessans*) prin intermediul angajării răspunderii contractuale. Concret, A poate fi obligat la restituirea prețului și repararea pagubelor prin plata daunelor-interese corespunzătoare, pentru că nici înlăturarea viciilor și nici micșorarea prețului plătit nu mai prezintă interes pentru B, sau poate opta pentru rezoluțiunea contractului, acesteia adăugându-i-se și daunele-interese. C însă se poate îndrepta împotriva lui A cu o acțiune în răspundere delictuală limitată la prejudiciul suferit în urma inundației, A fiind acela care, în mod culpabil, a comis o faptă ilicită.

Presupunând că B vinde mai departe către C sectorul de conductă, iar prejudiciul afectează patrimoniul celui din urmă, doctrina²⁶ a găsit o soluție care să satisfacă pe deplin principiul reparării integrale a prejudiciului: C are la dispoziția sa o acțiune îndreptată direct împotriva vânzătorului inițial, adică a lui A, care izvorăște din art. 1357 (răspunderea pentru fapta proprie). În acest fel, C poate cere de la A atât prețul plătit, cât și daune-interese corespunzătoare. Dacă C s-ar îndrepta împotriva lui B, B ar putea fi obligat numai după ce a fost dispusă măsura reducerii prețului sau a rezoluțiunii contractului la restituirea prețului și, după caz, a cheltuielilor ocazionate de vânzare, urmând să suporte singur prejudiciul suferit.

Doctrina și jurisprudența franceză²⁷ au dezvoltat mai multe teorii prin care au încercat obținerea unui sistem cât mai echitabil prin care să obțină limitarea unei răspunderi excesive a vânzătorului, dar totodată și repararea prin echivalent a pagubei cumpărătorului. S-au făcut astfel remarcate obligațiile de *securitate*. Ele incumbă vânzătorului și au scopul de a asigura cumpărătorul de utila folosință a bunului caracterizându-se prin aceea că sunt datorate daune-interese și atunci când

²⁶ I. Popa, *Contractul de vânzare-cumpărare. Studiu comparativ de doctrină și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București 2006, p.335

²⁷ I. Popa, *Contractul de vânzare-cumpărare. Studiu comparativ de doctrină și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București 2006, p.334

înstrăinătorul nu a cunoscut existența viciilor. Voința cumpărătorului de a contracta cu privire la acel bun este antrenată de anumite așteptări raportate la modul de întrebuințare și destinația lui, care, în opinia francezilor, trebuie să coincidă cu rezultatul încheierii vânzării.

În dreptul german au evoluat în regim diferit pagubele *create de lucrul vândut* și cele *intervenite prin vânzare*. Însă, pentru a putea solicita repararea prin echivalent, cumpărătorul este obligat de lege să respecte prioritatea măsurilor ce prevăd înlăturarea viciilor lucrului sau obținerea unui înlocuitor. Respectarea acestei ordini este asigurată prin cerința împlinirii unui termen care să lase loc măsurilor amintite²⁸.

Pentru a stabili regimul aplicabil, este necesar să obiectivăm existența interesului reparării unor prejudicii sau a protejării integrității unor drepturi care sunt independente față de pretenția cumpărătorului la executarea corespunzătoare a contractului. Dacă acesta este cazul, atunci suntem în prezența unor vicii create de lucrul vândut²⁹. De exemplu, cumpărătorul achiziționează un animal, fără să știe că acesta este bolnav, care la rândul lui infectează și alte animale. Sunt cerute deci despăgubiri *pe lângă* executare. Indiferent de forma daunelor-interese, trebuie îndeplinită condiția imputabilității.

Dacă însă interesul cumpărătorului este acela de a beneficia strict de executarea obligațiilor ce reiese din corpul contractului, vorbim de daune-interese *în locul executării*.³⁰ În acest caz nu se pune problema respectării priorității măsurilor reparatorii prin acordarea unui termen. Acestei situații îi este asimilată și întârzierea nejustificată a executării unui bun lipsit de vicii, obiect al obligației de înlăturare a defectelor³¹. Tot aici se datorează daune-interese în cazul unor prejudicii comerciale, justificate printr-o „lipsă de câștig”³², dar numai dacă vânzătorul este pus în întârziere. Asemeni dreptului românesc, cumpărătorul are opțiunea de a păstra lucrul defect, și de a cere repararea prejudiciului rămas în mod corespunzător, sau de a restitui bunul ce a făcut obiectul vânzării și de a obține echivalentul întregii pagube suferite, fără însă ca rezoluțiunea să fi operat. În cel din urmă caz trebui îndeplinită condiția suplimentară a gravității viciului. Rezoluțiunii contractului și *restitutio in integrum* li se pot alătura daunele-interese³³ doar dacă viciul nu este imposibil de înlăturat (indiferent dacă imposibilitatea exista înaintea încheierii actului sau a intervenit ulterior acestuia) și sub condiția restituirii bunului.

O categorie distinctă de daune se naște atunci când lucrul, din care doar o componentă este defectă, cauzează distrugerea bunului și eventual un prejudiciu ce depășește cu mult valoarea bunului, făcându-l totodată inutilizabil³⁴. De exemplu, frânele defecte ale unui TIR duc la un accident în care mașina este avariata. Disponerea măsurii înlăturării viciilor în cazul pagubelor ocazionate prin vânzare (deci a frânelor defecte) nu mai prezintă interes pentru cumpărător, astfel încât vânzătorul va fi obligat la acordarea de daune-interese în locul executării³⁵.

În dreptul român, aceste daune ar putea fi recuperate, respectiv reparate pe calea răspunderii contractuale. Astfel, dacă viciile sunt ascunse, grave și au existat la momentul predării bunului, vânzătorul de bună-credință va răspunde în limita art. 1712 alin. 2, fiind obligat doar la restituirea prețului și, eventual, a cheltuielilor ocazionate de vânzare. Așadar, în cazul menționat anterior, el nu poate fi obligat la repararea întregului TIR dacă nu avea cunoștința de existența defectului, ci doar la dispunerea unei măsuri prevăzute la art. 1710 alin. 1, deoarece noțiunea de „viciu” nu cuprinde și daunele produse de acesta, ci doar acelea existente la predare. Rămâne de văzut dacă jurisprudența va considera necesară extinderea acestei interpretări în mod extensiv, incluzând deci în soluția înlăturării viciilor de către vânzător sau pe cheltuiala acestuia și acele pagube care au apărut ulterior datorită defectului inițial. În speța amintită, vânzătorul de bună-credință ar putea fi obligat doar la

²⁸ H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag, p 122

²⁹ § 280 I BGB

³⁰ §§ 280 I, III coroborat cu §§ 281, 283, respectiv § 311a II sau § 311a II 2 BGB

³¹ § 280 II, II coroborat cu § 437 Nr. 3 BGB

³² I. Popa, *Contractul de vânzare-cumpărare. Studiu comparativ de doctrină și jurisprudență*, p. 335

³³ § 325 BGB

³⁴ H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag, p 122

³⁵ H.P. Westermann MuenchKomm. § 439 Rdnr. 8

repararea frânelor defecte, pe lângă reducerea prețului (proporțională cu valoarea frânelor deteriorate) sau a rezoluțiunii vânzării. Dacă s-ar proceda la rezoluțiunea contractului, cumpărătorul ar fi nevoit să restituie TIR-ul, însă la o valoare semnificativ redusă față de momentul achiziționării. Cu toate acestea, art. 1713 NCC prevede că, deși a intervenit pierderea sau deteriorarea bunului, nu este exclusă aplicarea unei măsuri de la art. 1710 alin. 1 NCC. Principiul reparării integrale a prejudiciului nu poate fi deci asigurat pe tărâm contractual la momentul actual, iar o alăturare a răspunderii contractuale pentru viciul propriu-zis al bunului cu cea delictuală pentru urmările care s-au produs datorită existenței unui asemenea defect nu este posibilă. Rămâne deci cumpărătorului posibilitatea de a obține repararea daunelor prin intermediul răspunderii delictuale.

6. Convenția de limitare, înlăturare sau agravare a răspunderii

Normele care reglementează răspunderea vânzătorului pentru vicii au caracter supletiv, lăsând posibilitatea încheierii unor convenții asupra limitării, extinderii sau înlăturării ei, cu condiția ca vânzătorul să fi fost de bună-credință.³⁶ De regulă, aceste aspecte sunt prevăzute în secțiunea termenii și condiții generale acceptate de către cumpărători în momentul achiziționării unui produs, însă acestea lipsesc în cazul unui contract încheiat între două persoane fizice unde aplicabil este dreptul comun.

Prin convenție se poate stabili răspunderea vânzătorului inclusiv pentru viciile aparente, se poate modifica termenul legal de garanție sau înlătura în totalitate răspunderea, în eventualitatea unui viitor litigiu. Clauza nu poate să fie abuzivă și se interpretează prin prisma voinței interne a părților, dar ținându-se totodată cont de natura și scopul contractului, în limitele impuse de art. 11 privitor la respectarea ordinii publice și a bunelor moravuri.

7. Prescripția dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii

La intrarea în vigoare a Noului Cod Civil s-a prevăzut la art. 230 lit p) abrogarea Decretului nr. 167/1958 privitor la prescripția extintivă, unde era prevăzut momentul la care începe să curgă termenul de prescripție al dreptului la acțiune privind viciile ascunse ale unui lucru transmis sau ale unei lucrări executate: data descoperirii viciilor, însă nu mai târziu de un an de la predarea lucrului sau a lucrării.

Reglementarea a fost actualizată, regăsindu-se acum la art. 2530-2531 NCCiv., unde se face distincția între acțiunea în răspundere pentru vicii aparente și cea pentru vicii ascunse. În materia viciilor aparente, art. 2530 alin. 1 este aplicabil doar atunci când prin lege sau prin convenția părților se prevede obligația de garanție pentru asemenea defecte, cu mențiunea că momentul la care începe să curgă prescripția dreptului la acțiune este data predării sau recepției finale a bunului ori a lucrării, data împlinirii termenului prevăzut de lege ori stabilit prin procesul verbal de constatare a viciilor, pentru înlăturarea de către debitor a viciilor constatate.

În cazul viciilor ascunse, se este păstrată parțial reglementarea anterioară, în sensul că prescripția dreptului de acțiune începe să curgă de regulă la data descoperirii viciilor, însă cel mai târziu la împlinirea termenului de un an de la data predării sau recepției finale a bunului ori a lucrării, care nu sunt construcții. În domeniul construcțiilor, regula este tot a ceea ce a început cursul prescripției la momentul descoperirii viciilor, dar nu mai târziu de 3 ani de la data predării sau recepției finale a construcției.

Art. 2531 alin. 4 stabilește expres natura juridică a termenelor de 1 respectiv 3 ani – termene de garanție - înăuntrul cărora viciile trebuie să se ivească, cumpărătorul având posibilitatea de a le comunica vânzătorului chiar și după împlinirea acestui termen, dar numai dacă ele au fost descoperite înainte de acest moment. Cele două articole reprezintă dispoziții generale în materia obligației vânzătorului de garanție pentru viciile aparente și ascunse, prin lege sau prin convenția părților putând fi stabilite termene speciale, fără ca acestea să fie afectate în vreun fel de articolele în cauză.

³⁶Trib. București, s. com., sent. nr 5321 din 23 aprilie 2004 în *Contractul de vânzare*, D. Anghel, L. Harabagiu, p.359

În principiu, termenul de garanție nu este susceptibil de întrerupere, suspendare sau repunerea în termen în absența unei dispoziții legale exprese. Totuși, părțile pot stabili un termen mai mic sau mai mare de 1 an în interiorul căruia este necesară descoperirea viciilor, precum și cazuri de întrerupere a sau suspendare a termenului.³⁷

8. Concluzii

Prin modificarea codului civil român au fost introduse o serie de reglementări preluate din alte sisteme de drept aparținând celui romano-germanic, precum dreptul francez, elvețian sau german. Astfel, s-a prevăzut în mod expres posibilitatea cumpărătorului de a obține înlăturarea viciilor, precum și necesitatea denunțării viciilor existente într-un termen rezonabil, sub sancțiunea decăderii din dreptul de a cere rezoluțiunea contractului. O altă modificare intervenită se referă la riscul pieirii sau distrugerii bunului care, diferit de art. 1358 Cciv. - unde consecințele cazului fortuit erau suportate integral de către cumpărător - nu va exclude aplicarea măsurilor prevăzute la art. 1710 alin. 1 NCC pentru viciile grave și ascunse la momentul predării.

În ciuda modificărilor aduse codului civil, diferențele față de sistemul german sunt evidente în materia daunelor-interese și facilității accesului justițiabilului la o despăgubire justă și rapidă. Fezabilitatea noilor măsuri va fi în continuare supusă opiniei doctrinare și aplicării în cazurile reale, care vor aduce provocări diverse și variate chiar și celor mai profund și realist gândite legiferări. Deși pozitive din multe perspective și, deci, un început îmbucurător pentru o decongestionare necesară a sistemului, noile prevederi trebuie privite doar ca un prim pas, ca prime elemente de rezistență într-un eșafodaj încă în lucru. De aici și comparația cu sistemul german. Ideile generale care se desprind din această paralelă sunt necesitatea continuării îmbunătățirii și menținerea interesului viu pentru a crea un sistem corectă și coerent. În fond, de aceea a și fost ales ca ideal de comparație dreptul german, pentru că, în afara calității de model legislativ, și-a dovedit în repetate rânduri valoarea: de peste 100 de ani face față probei timpului.

9. Bibliografie

- L. Stănciulescu, *Drept civil. Contracte speciale. Succesiuni*, Ed. All Beck, București 2002
 V. Stoica, N. Pușcaș, P. Trușcă, *Drept civil: instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență*, Ed. Universul Juridic, București 2003
 I. Popa, *Contractul de vânzare-cumpărare. Studiu comparativ de doctrină și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București 2006
 Fr. Deak, *Drept civil. Contractele speciale*, București 1978
 I. Rosetti-Bălănescu, C. Hamangiu, Al. Băicoianu: *Tratat de drept civil român*
 D. Chirică, *Drept civil. Contractele speciale. Vânzarea și schimbul*, București 1997
 H. Oetker, F. Maultzsch, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Springer Verlag
 F. Hoffman, *BGB BT 1, Vertragliche Schuldverhältnisse*
 J. Oechsler, *Vertragliche Schuldverhältnisse*, Verlag Vahlen

³⁷ V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție...*, în RRD Nr. 9-12/1989, p.12

